

E dokumentum az Önadózó újságban megjelent írás elektronikus változata.

Cím: **Az áfa ellenőrzésről**

Szerző: **Vira Sándor**

Forrás: **ÖNADÓZÓ 2008 /5.**

Felhasználási feltételek: E dokumentum az Önadózó újságban megjelent írás elektronikus változata. A kiadvány szerzői jogi védelem alatt áll, 1 példányban saját gépre menthető, illetve 1 példányban kinyomtatható, a saját tevékenység során felhasználható. A kiadvány harmadik személy részére sem elektronikus sem hagyományos - nyomtatott - formában nem továbbítható és nem másolható. Nyilvános továbbközlése nem engedélyezett.

Jogi nyilatkozat: Az írás kizárólag csak tájékoztatás célját szolgálja, nem minősül tanácsadásnak, nem tartalmaz mindenre kiterjedő információt. A közlést követően az alapul szolgáló jogszabályok megváltozhattak. Felhasználás előtt konzultáljon szakértővel. A kiadó és a szerző a felhasználásból eredő kártérítési felelősségüket kizárják.

Kiadó: ADÓNET.HU Üzleti Kommunikációs Zrt. 1094 Budapest, Bokréta u. 3. Cégjegyzékszám: Fővárosi Cégbíróság 01-10- 0455755.
Ügyfélszolgálat: 1085 Budapest, József körút 53. Telefon: 06 1 267 5010.
E-mail: info@adonet.hu Internet: www.adonet.hu

Önadózó előfizetés: A kiadvány előfizetők részére ingyenes. Önadózó – az adózók lapja előfizetési díja 2009. évben 1.260,- Ft/hó. Előfizetés: info@onadozo.hu
Ügyfélszolgálat: 1085 Budapest, József körút. 53. Telefon: 06 1 267 5010

Az áfa ellenőrzésről

Mire írásunk megjelenik, már folynak a 2008. évi havi és első negyedévi áfa bevallások ellenőrzései, vannak, amelyek már le is zárultak. Nem gondolom, hogy a könyvelők nyugodt szívvel pakolják össze a vállalkozók iratanyagát, hiszen az áfa bevallás elkészítése jelentős problémákat vetett fel az új törvény joggyakorlatának hiánya miatt. A vállalkozók azon aggódnak, hogy eltalálták-e, melyik tevékenység adózik fordítva és melyik nem. Hasonló gondolatokkal készülnek, akik a teljesítési időpontok értelmezésében bizonytalankodnak, és különösen aggódnak, akik ingatlant vásároltak vagy értékesítettek a közelmúltban.

Kik számíthat elsőként ellenőrzésre?

Azt, hogy kik számíthatnak elsősorban ellenőrzésre, viszonylag könnyű megválaszolni. A kiválasztás a költségvetés elsődleges érdekeinek szem előtt tartásával történik. A legnagyobb „veszélyben” azon adózók vannak, akik eddig elkerülték a kiutalás előtti ellenőrzéseket, mivel rendszerint kis összegű befizetendő adót, vagy nullás egyenleget vallottak, most pedig a fordított adózás miatti fizetendő adó hiánya, valamint az anyagbeszerzések miatt jelentős összegű visszaigényelhető pozícióba kerültek. Várhatóan a tömeges hatás az első negyedéves bevallások körében érvényesül. Természetesen az ellenőrzésre történő kiválasztás mérlegeli az eddigi befizetések és az aktuális visszaigénylés arányát. Ismerve a hatóság gondolkodásmódját, bizonyosan beépítik, illetve beépítették a kiválasztó rendszerükbe paraméternek, a fordított adózást alkalmazó adóalanyok jellemző bevallás sorainak összegét, kombinálva a visszaigényelhető adó összegével. Számíthatnak azok is ellenőrzésre, akik jelentős értékű tárgyi eszközt szereztek be. A bevallásból az adóhatóság nem tudja eldönteni, hogy milyen jellegű az eszköz, de nagy biztonsággal vélelmezheti, hogy ingatlanról van szó. Ez esetben kijelölik a stabil, megbízható működésű gazdál-

kodót is, mivel az ingatlanok értékesítésének szabályai olyannyira megváltoztak, hogy az adózók tömegesen fognak hibázni e körben. Ha egy adott évben ingatlanokkal kapcsolatos szabálmódosítás történik, akkor az APEH az éves ellenőrzési adókülönbözet előirányzatát rendszeresen az első félévben teljesíti (legalábbis jegyzőkönyvi szinten).

Nem áll szándékomban ellenőrzési jogszabály ismertetőt tartani a cikkben, inkább a tevékenység emberi oldalával kívánok foglalkozni. Az emberi oldalnak kiemelkedő szerepe van mind az ellenőrző, mind az ellenőrzött oldalon, amely a jelenlegi fordított adózásból, az átmeneti rendelkezés alkalmazhatóságából, és a teljesítési időpontok körüli bizonytalanságból adódóan hangsúlyos jelentőséggel bír.

Mi motiválja az adóellenőrt munkája során?

Lehet, hogy az üzleti világban meglepően hangzik, de elsősorban a társadalmilag hasznos munkavégzés tudata a motivációs erő. Az adóellenőrök meg vannak arról győződve, hogy az ország, a nemzet szempontjából rendkívül hasznos a tevékenységük, és nélkülük egy év alatt pénzügyi anarchia ütne fel a fejét az országban, az adóbevételek töredéke folyna csak be a költségvetésbe.

Belátható, hogy nem minden alapot nélkülöz ez a feltételezés. Az ellenőrzési tevékenység fenntartásának a szükségszerűsége nem az ellenőrzési tevékenység megállapításai miatt szükséges, hanem az adóalanyok fenyegettség érzetének növelése érdekében történik, amely kedvező hatással van az önadózás útján önkéntesen befizetett adó volumenére. Igen szerencsétlen az a költségvetés, amely az ellenőrzés közvetlen hozamára spekulál (sajnos ilyen a magyar is), mivel így mindig az aktuális közvetlen bevételt eredményező ellenőrzéseket preferálja és a hosszútávon valódi adómorál javítást eredményező tevékenységet kevésbé végez, illetve olyan mértékben nem végez, amelynek ténylegesen mérhető hozama lenne.

A második motivációs tényező, az anyagi megbecsülés. A revizorok havi fizetése minden ellenkező hiedelemmel szemben meglehetősen alacsony, melyet kisebb-nagyobb összegű mozgóbér egészít ki. Az adóhatósághoz bárki megy be ellenőrzésre, szinte biztos lehet benne, hogy az ellenőr jövedelme alacsonyabb az övénel. A mozgóbért negyedévente, különböző mérőszámok teljesülése esetén osztják ki az APEH dolgozói között. E mérőszámok a közvetlen ellenőrzési és behajtási összegekre vonatkoznak, és teljesíthetetlenül magasak. Ennek ellenére minden évben teljesítik az előírányzott számokat. Viszont a magas követelmény azt eredményezi, hogy az ellenőrzés olyan irányba mozdul el, ahol magas összegű megállapítást lehet tenni, bár e megállapítások sokszor csak virtuális adókülönbözetet eredményeznek, és gyakorlatilag behajthatatlanok (lásd pl. a felszámolás alatti adózók). Másik probléma, hogy alaki, adózás technikai problémák miatt hadakoznak az ügyféllel, mivel például egy sok százmilliószámú számla alaki problémája igen jelentős összegű megállapítást eredményezhet, ami elősegíti az előírányzat teljesülését. A teljesítési időpontok tologatásának is elsősorban ez a motivációs hajtóeleme. Gyak-

ran előfordul olyan megállapítás is, ahol azt kifogásolják, hogy az adózó sokkal korábban fizette meg az adóját. Későbbre előírják számára a kötelezettséget és hagyják, hogy a korábbi önrevíziózza, ebből adódóan azonnal keletkezik egy virtuális adókülönbözet. Nem az a probléma, hogy ezeket a cselekményeket hibának megállapítják, hanem az, hogy a kapacitás egy része nem valódi eredményt hozó munkára irányul. A hiba nem az ellenőrökben keresendő, hanem a motivációs eszközökben.

A munkahelyi versenyszellem kétélű motivációs eszköz. Két revizor, vagy két azonos feladatkörű szervezeti egység összehasonlítása versenyszellemet eredményez. Viszont a hasonlítás szempontok helytelen kiválasztása igen komoly működési zavarokat okozhat, amelynek szenvedő alanyai az ügyfelek lehetnek. Ezer és egy szempont alapján hasonlítják össze az azonos feladatkörű szervezeti egységeket. Például a bírságösszeg százalékos szintje, a megállapított adókülönbözet, a jogorvoslati helybenhagyási arány, a vizsgálatok darabszáma, az ellenőrzések meghosszabbításának darabszáma stb. Ha valamelyik szervezeti egység elmarad a többihez képest, akkor azonnal igyekszik korrigálni. Ha alacsony a bírságsszint, akkor növelni igyekszik, amelynek egyedüli hatékony módja, hogy egy nagy összegű megállapításnál nem talál méltányolandó körülményt, rosszabb esetben nem akar találni, és olyan adózót bírságol maximális összeggel, aki azt nem érdemli meg, csak éppen rosszkor volt rossz helyen. Ha alacsony az adókülönbözet összege, akkor a növelés legegyszerűbb módja, ha a revizor a számla alaki kellékeit kifogásolja és így állapít meg adókülönbözetet. Ha nem jó a jogorvoslati helybenhagyási arány, akkor nem állapítja meg a nehezen bizonyítható csalási tényállásokat, mivel azokban a legtöbb a buktató a másodfokú elbírálás során (a másodfokon elbírált határozatok helybenhagyási mutatójával az APEH sokszor öngólt rúg a költ-

ségvetésnek). Néha az ellenőrzést „megfeleglyelmezik” a kiutalás előtti ellenőrzések során kiutalt kamat miatt, ekkor biztos, hogy néhány milliárd forint jogosulatlan igénylés kifolyik a költségvetésből, mert kamatfizetés veszélye miatt nem merik hosszasan vizsgálni az ügyeket.

A revizorokat minden hiedelemmel ellentétben nem készítetik a megállapított összeg növelésére, a költségvetés helyzetének romlása függvényében. A szervezetet igen, hiszen évről évre emelik az elvárásokat az adókülönbözet terén. Természetesen az APEH szervezetének egyes szervezeti egységeinél kialakulhat bizonyos versenyszellem a megállapított összeg nagyságának vonatkozásában, de ez jogalkalmazási devianciákat okozhat, ezért minden felelősen eljáró vezető küzd ellene. Felelős, gyakorlott vezető a jutalmat nem a megállapított összeg függvényében állapítja meg, hanem a megállapítások minősége, a feltárt tényállások bonyolultsága és munkaiigénye alapján.

A revizor és annak vezetője alapvetően fél attól, hogy a felettes szerv nem hagyja jóvá a megállapítását, ezért sokszor megelégszik azzal, hogy a nagy összegű adókülönbözetet eredményező, egyértelműen megállapítható alaki, formai hiányosságokat tárja fel, és ezt követően nem keresi a bizonytalan kimenettelű, a csaláson alapuló tényállásokat. Ha hibázik és megsemmisíti a II. fokú hatóság az első fokú határozatot, akkor újra dolgoznia kell az ügygel és a szervezeti egységének megítélését rontja (úgymond a törvényességi mutató nem lesz jó).

Mindezt azért írtam le, mert jó tudni, hogy a revizort milyen külső motivációs erők befolyásolják az ellenőrzések során. Hangsúlyozandó viszont, hogy a legveszélyesebb motiváció az belülről fakad, amely nem más, mint a tisztességes, becsületes munkavégzés az ország, a közösség érdekében. E belső készítés sokszor kompenzálni tudja a külső motivációs eszközök eltérítő hatását.

Az előző sorok lehet, hogy kritikus hangvételűek voltak, viszont ennek ellenére meggyőződésem, de leginkább tapasztalatom, hogy az APEH az ország leghatékonyabb, és leginkább törvényesen működő költségvetési szerve.

Hogyan készüljek fel kiutalás előtti ellenőrzésre?

Először is meg kell alaposan vizsgálni, hogy miről szól az idézésünk, illetve az ellenőrzésről szóló értesítés. Áfa adó nem ellenőrzésről, vagy egyéb adókötelezettségek ellenőrzéséről. Mindkét esetben azonnal át kell nézni a könyvelési anyagot. Jó tanácsként javaslom, hogy komolyabb összegű visszaigénylés esetén be kell vonni olyan személyt is az előzetes ellenőrzésbe, aki nem vett részt a könyvelésben, aki akár a könyvelő iroda másik dolgozója is lehet, de legjobb egy külső, független személy. A független személyt kizárólag nagy összegű visszaigénylésnél javaslom, mivel a rendelkezésre álló idő nagyon kevés, és plusz anyagi ráfordítást igényel. Sajnos száz számra láttam olyan eseteket, amikor a legjobban felkészült könyvelő is elkövetett triviális hibákat és ennek igen komoly milliós, tízmilliós szankcióvonzata keletkezett, nem beszélve sok esetben a teljes anyagi ellehetetlenülésről.

Az előzetes ellenőrzés keretében többnyire elegendő a legnagyobb számlákat, valamint gyakorta előforduló tételeket átnézni és az adókonzekvenciáikon ismételtelen elgondolkodni.

Ha egyes adókötelezettségek ellenőrzéséről értesítettek, és terhünkre szóló hibát tártunk fel az előzetes ellenőrzés során, akkor az önrevíziót azonnal be kell nyújtani, viszont ekkor számítsunk arra, hogy egy kissé csaldott lesz a revizor.

Ha adó nem ellenőrzésről értesítenek, és hibát tárunk fel az előzetes ellenőrzés során, akkor nem adhatunk be önrevíziót, mivel az

ellenőrzés megkezdődött. Több adóalany élt (vissza) azzal a lehetőséggel, hogy visszadatumozta az önellenőrzési jegyzőkönyvet az értesítést megelőző időpontra, melynek következtében a hatályos iránymutatások szerint az adóhatóság még engedélyezte befejezni (benyújtani) az önrevíziót.

Amennyiben terhünkre tévedtünk, nem szabad önrevíziót benyújtani, az ellenőrt kell felszólítani, hogy állapítsa meg javunkra, ilyenkor biztonsági tartalékunk van, ha mégis lenne terhelő megállapítás.

Ügyeljünk arra, hogy valamennyi, az idézésben szereplő iratot (inkább többet, mint kevesebbet) készítsünk össze. Ha a számlák írásbeli szerződésen alapulnak, úgy azokat is vigyük magunkkal minden esetben, továbbá ne feledkezzünk meg a teljesítésigazolásokról sem. Amikor bemegyünk az adóhatósághoz, mindig legyen elérhető az ellenőrzött cég vezetője és a könyvelő iroda egy alkalmazottja, ha bármit elfelejtünk, azonnal magunk után tudjuk küldetni. Erre azért van szükség, mivel az ellenőr igyekszik az ellenőrzési határidőt kitolni, és végzésben fog kötelezni a hiányzó irat pótlására. Ez a kiutalási határidő eltolása érdekében történik, amellyel egybevág az ellenőrzési határidő. Ha a revizor olyan iratot kér, amely nem szerepel az értesítésben, akkor is biztosítsuk számára előzékenyen. Ha mégis ragaszkodik a végzéshez, akkor igyekezzünk tiltakozni. Ha ennek ellenére írásban kötelez, akkor ez ellen csak az ellenőrzésről hozott érdemi határozatot követően tudunk jogorvoslatot kérni. Természetesen mindenkinek jogában áll panasszal fordulni a felettes szervhez a szokásos jogorvoslaton kívül (hozzátéve, hogy nem javasolom, illetve csak a legkritikább esetben taktikus eljárás).

Igen komoly megfontolást igényel, hogy ki menjen be az ellenőrzött cég képviselőjében az ellenőrzésre (a kiutalás előtti ellenőrzések rendszerint hivatali helységben történnek). Legcélszerűbb, ha az ellenőrzött adóalany egy teljesen szakértő személyt bíz meg a

képviseléssel. Gyakorlatilag ez kivitelezhetetlen, hiszen a független személy nem igazodik el az iratokban teljes biztonsággal, így célszerű a cég könyvelőjét megbízni. Nem javasolom, hogy a bérkönyvelővel együtt a cég vezetője illetve a tulajdonosa is megjelenjen, mivel ekkor két oldalról kerül szorításba a könyvelő. Ilyenkor fordul elő a legtöbb verbális konfrontáció. Másrészt az adózás részleteiben járatlan személy olyan dolgokat is elárul önkéntelenül, sokszor dicsekvésből, amelyre a revizor sosem jönne rá. A könyvelő érzékenyebben reagál a revizor „támadására”, ha jelen van a megbízója, hiszen előtte azonnal védeni akarja munkája szakszerűségét. Célszerű, ha a könyvelő egyedül jelenik meg, de még jobb, ha elkíséri őt egy független szakértő, aki nyugalma és „érdektelensége” okán olyan veszélyhelyzeteket is észrevesz, amit a felfokozott idegállapotban lévő érdekelt könyvelő nem lát meg időben. Természetesen vannak olyan könyvelőiroda vezetők, akiket az APEH portán összetévesztenek a dolgozókkal, mivel állandó ügyfélnek számítanak, nekik segítségre nincs szükségük.

Az ellenőrzött személy minél nagyobb „veszélyben” érzi magát, annál agresszívakabban kommunikál, viszont a saját érdekében pont ekkor kell megőriznie a higgadságát és kedvesen kell beszélgetnie az ellenőrrel. Ha nem rontjuk el a viszonyt az adóellenőrrel, akkor a kétesélyes ügyek esetén nagy valószínűséggel a javunkra fog dönteni (pl.: fordítva vagy adóáthárítással irtuk-e az eget), hiszen ő sem tudja szakszerűbben megítélni az egyes ügyeket a fordított adózás szempontjából.

Ne oktassuk ki az ellenőrt! Lehet, hogy kezdő, vagy fiatal, de ő fog alapvetően dönteni az ügyünkben (a bírságban is). Nem egyszer tapasztaltam, hogy az adóellenőrök milyen harcosan védtek bírság összeg mérlegelésekor a számukra szimpatikus ügyfél érdekeit, és könyörögték ki a bírság elengedését, csökkentését mondván, hogy az adott sze-

mélytől semmilyen szándékos adómanipulációt nem tudnak feltételezni. A bírság elengedés feltétele, hogy találjanak az ügyfél jóhiszeműségének és körütekintésének érdekében érveket, tényeket. Ha valaki nem akar találni, az nem keres, viszont az ellenkezője is igaz, ha keresik az érvet, meg is fogják találni. Az emberi természet így működik, ezt nem lehet törvényekkel szabályozni.

A kioktató magatartásra hívtam fel a figyelmet, mivel az a leginkább ellenszenves, és attól nem tudunk igazából tartózkodni (saját tapasztalat, mivel ha türelmetlen vagyok a kollégáimmal, azonnal kioktató módon hangsúlyozok). Sok adózót láttam, aki jogi képviselőjével együtt érkezett az adóellenőrzésre. A képviselő meg akart dolgozni a díjazásáért és ezt meg is akarta mutatni a megbízójának ezért folyamatosan „kötzködött” az ellenőrrel, nem egyszer odáig menve, hogy a főnökénél bepanaszolta, mondván nem megfelelő stílusban kommunikál vele (igazából ő provokált), vagy nem elég képzett az adott üggyhöz. Erre csak egy reakció lehet a válasz, hogy a legalaposabban vizsgálják meg az ügyfelet. Ha át is adják más revizornak, akkor a legtapasztaltabbat fogják kijelölni. A kényes ügyet mindig a legjobb revizorok kapják. Ha ilyen képviselőt találtunk, akkor érdemes a keresést továbbfolytatni.

Azt kell éreztetni, hogy tiszteljük a másik felet (nem baj, ha valóban úgy érezzük, higgyék el nem ellenségünk az adóellenőr, neki ez a munkája) és ezt leginkább úgy tudjuk elérni, ha különböző kérdésekben kikérjük a tanácsát. Viszont ne hozzuk zavarba, valószínűleg a kizárólag áfa ellenőrzéssel foglalkozó revizor nem tud valamilyen perifériális szja kérdésben állást foglalni.

Mit tehetünk, ha a revizor az ellenőrzés során (még jegyzőkönyv előtt) rámutat valamilyen adózási hibánkra? A legjobb tanácsom az, hogy hagyjuk rá, köszönjük meg,

hogy felhívta a figyelmünket és mondjuk azt, hogy elgondolkodunk a problémakörön. Valószínűleg meglepődtek a tanácsomon. Megpróbálom megvilágítani az előző gondolat taktikai szükségességét az alábbi sorokban:

1. Vélhetően azonnal indulatba jövünk a közlés hatására és nem tudjuk józanul értékelni a helyzetet, így legjobb, ha semmit nem mondunk (ez a legfontosabb ok, a többi már ebből következik).
2. Lehetséges, hogy igaza van, annak ellenére, hogy nem tudjuk belátni azonnal. Ha tiltakozunk, akkor a revizor addig kivívott tiszteletét és a meglévő korrekt kapcsolatot másodpercek alatt elrontjuk, motiválatlan lesz az enyhítő körülmények keresgelése során.
3. Lehetséges, hogy nincs igaza és ebben biztosak is vagyunk, akkor minnek azonnal tiltakozni, még rengeteg lehetőség lesz rá. Meg kell adni a lehetőséget, hogy presztízs veszteség nélkül kerüljön ki a tévedéséből, mivel lehet, hogy más hibát is talál, aminél szükségünk lesz a jóindulatára legalább a bírság összegének szempontjából. Az is előfordulhat, hogy a jól végzett munka meglegedettségével összecsucskja a dossziénkat és nem keres tovább (ez a legjobb), ha nem tiltakozunk. Majd az észrevétel során, vagy az ellenőrzési határidő utolsó napjának délutánján elővesszük elsöprő ellenérveinket.
4. Igaza van, de szeretnénk magunkat kimenteni az ügyből. Ekkor győztesen kell megvívni a következő „jogorvoslati csatáinkat”. Mikor lehetünk sikeresek a jogorvoslati eljárások során? Alapvetően akkor, ha a revizor hibázik. A legjellemzőbb revizori hiba, hogy nem szedi össze teljes körűen a bizonyítékokat. Ha tiltakozunk, akkor az álláspontja védelmé-

nek érdekében egyre több bizonyítékot gyűjt, egyre több bizonyítási eljárást folytat le. Ha nem tiltakozunk és kellően elfoglalt, vagy a kudarcélmények hiánya folytán kellően rutintalan, akkor nagy esélyünk van rá, hogy félkész munkát végezz, amit a jogorvoslati fórumok a szakszerűen elkészített kifogásaink alapján nem találnak alkalmasnak arra, hogy az alapján elmarasztaljanak bennünket. Az új eljárás már egy másik történet, annak is vannak taktikai szempontjai, de azok kifejtésére jelen cikkben nem vállalkozom.

A fentiekkel azt kívántam jelezni, hogy ne legyünk idegesek, türelmetlenek a revizorokkal szemben, a türelmetlenség kizárólag ellenünk dolgozik. Jól kell viselnünk a „sétáltatásunkat” is, amely abból áll, hogy a revizor naponta telefonál valamilyen irat behozatala érdekében. Előfordul nem egyszer olyan ellenőrzés, mikor a képviselőnek akár tíz alkalommal is meg kell jelennie a hatóságnál. Különösen vigyázni kell a képviselő személyének kiválasztásával, ha nem ismerjük és ajánlással vagy egyéb módon került a látókörünkbe. Adóügy esetén, ha valaki azt állítja, hogy az ügyet biztosan el tudja intézni, azonnal szakítsuk meg vele a kapcsolatot, adóügyben ilyet szakember nem állít. Problémát okozhat azon képviselők személye, akik adócsalásos ügyekben túlexponálták magukat, mert sokszor a megjelenő képviselő személye alapján ítélik meg a hatóságnál a képviselt ügyfelet.

Hogyan kell eljárni az ellenőrzés során?

Ne tévessze meg az adózót, ha a revizor kedves és barátságos, ez nem jelenti azt, hogy mindent rendben talált vagy rendben fog találni. Az ellenőrrel szemben hivatali elvárás, és természetesen sokuk-

nál belső készítés is a barátságos, udvarias viselkedés. Sajnálatos módon sok esetben tapasztalható, hogy tegező viszonyra váltanak a felek a kommunikáció során, és sokszor ezt a revizor kezdeményezi, ne hárítsuk el még akkor sem, ha visszatetszőnek tűnik. Viszont tartózkodjunk mindenféle bizalmaskodástól. A revizort ne ajándékozzuk meg, nem várja el, és csak kellemetlen helyzetbe hozzuk. Ha akkora szerencsénk van, hogy a revizor hölgy a névnapján hív be ellenőrzésre, akkor természetesen virágot vihetünk a számára, de minden túlzást kerülni kell. Helyszíni ellenőrzés során a saját termékeinkből adhatunk számára mintapéldányt, pl.: újságot, könyvet, csokoládét, de ezek is csak kizárólag jelentéktelen értékűek lehetnek. A legnagyobb ajándék az, ha kedvesen előzékenyen bánunk velük, és biztosítjuk a nyugodt munkavégzés körülményeit. Helyszíni ellenőrzésnél viszont az udvariasság szabályai alapján kötelező megkínálni a revizort üdítővel és kávéval, viszont ebédre meghívni tilos, fölösleges is, mivel nem fogadják el (remélhetőleg).

Az ellenőrzések legfontosabb bizonyítási eszköze a tanúvallomás, nyilatkozat. Ezen bizonyítási eljárásoknál az ügyfél jelen lehet, viszont a hatóságnak erről nem kell értesítenie a vizsgált ügyfelet. Ha a partnerünk tájékoztat, hogy nyilatkozattételre idézték, bemehetünk vele a hatósághoz és jelen lehetünk a meghallgatásán, ha ezt nem engedélyezik, kérjük, hogy végzésben utasítsák el (később joggal hivatkozhatunk a jogaink csorbítására). Kérhetjük a hatóságot, hogy a törvényszöveg ellenére tájékoztasson a meghallgatások időpontjáról, ezt megteheti, hiszen tiltást ez irányban nem tartalmaz az Art. Saját ügyünkben történő meghallgatáskor lehetőség szerint vigyünk magunk-

kal szakembert. Erre azért van szükség, mivel adózásban, ellenőrzésben járatlan személy nem tudja felmérni a kérdések, és válaszok súlyát az adott ügyben, a hatóság pedig nem fogja elmagyarázni, hogy melyik kérdést miért tette fel.

A meghallgatás során ne próbáljunk meg olyan eseményekről, dátumokról nyilatkozni, amit elfelejtettünk, kérjünk új időpontot, amikor a már felelevenített emlékeink birtokában jelenhetünk meg. Senki nem tud hónapokra visszaemlékezni különféle eseményekre dátum, óra pontossággal. Ne támaszkodjunk a gazdasági eseményekről kiállított dokumentumokon szereplő dátumokra, előfordulhat, hogy a dátum hibás.

Legfontosabb, szabály hogy amennyiben nem kérdeznek, ne beszéljünk, ne próbáljuk bemutatni cégünk gazdálkodását kéretlenül, viszont ha kérdeznek, a legszűkösebb tényszerű válaszokat adjuk. Ha nem kívánunk valamiről nyilatkozni, akkor a revizor tudni fogja, hogy jó nyomon jár. A „legtrükkösebb” adózók a nyilvánvalóan, bizonyíthatóan megtörtént eseményekről nem nyilatkoznak, így ezen gazdasági események vizsgálatára kényszerítik a revizort elvonva a figyelmet a valódi problémákról.

Mivel a revizor a kérdéseket és válaszokat a legtrükkösebb esetben rögzíti szó szerint, nagy jelentősége van az elkészített jegyzőkönyv áttanulmányozásának. Ezt sokszor elmulasztja az adózó, viszont ilyenkor még korrigálhatná, pontosíthatná mondanivalóját.

Minden darab papírt meg kell őrizni, ami az ellenőrzés során készült, ne mérlegeljük, hogy mire van szükség és mire nincs. Terhelő megállapítás esetén a védekezéshez minden apróságra szükségünk lehet. Tapasztalataim szerint az adózók a jegyzőkönyv elkészítéséig elveszítik az ellenőrzésen készült dokumentumok jelentős részét. Jegyezzük fel

a naptárunkba, hogy mikor jártunk az APEH-nál és kivel beszéltünk az ellenőrzés során.

Az ellenőrzés eljárási szabályai olyannyira bonyolultak, hogy eljárási hiba nélkül szinte egyetlen ellenőrzést sem lehet elvégezni, az eljárási hibát viszont az adózónak kell bizonyítania illetve feltárnia, amelyhez szükséges minden apró részlet (szerencsés esetben megteszi helyette a II. fokú hatóság is).

Több esetben fordult elő, hogy az ellenőrzést követően az ügyfél képviselője tanúsítványt kért a hatóságtól azon iratokról, amelyek az ellenőrzés során születettek. Erre azért van szükség, mivel a jegyzőkönyv csak azon bizonyítékokat tartalmazza, amely az ellenőrzött személyt terhelő megállapításához szükséges, viszont születhetett olyan irat is, amelyet a hatóság semlegesnek tekintett a tényállás szempontjából ezért nem említette. Viszont közel sem biztos, hogy az értékelésük helyénvaló volt. Előfordulhat, hogy a semlegesnek ítélt irat a vizsgált személyre nézve kedvező adatokat tartalmaz.

Az ügyfélnek jogában áll az ellenőrzés során bizonyítási eljárást indítványozni, amelyet a hatóság elvégez, vagy elutasít végzéssel. Sok esetben nem élnek ezzel a lehetőséggel az ügyfelek, pedig ez az egyik legfontosabb joguk az ellenőrzés során. Kifejezetten írásban kell kérni annak érdekében, hogy az elutasítást, vagy végrehajtást ki lehessen kényszeríteni. Ha a hatóság nem végzi el a kért bizonyítást és nem utasítja el szakszerűen, a II. fokú hatóságnak „kötelező” megsemmisíteni az I. fokú határozatot a súlyos jogszabálysértés miatt. Jegyzőkönyv átvételét követően is előterjeszhetünk bizonyítási indítványt az észrevételünkben, mivel sok esetben csak ekkor szembesülünk konkrétan az adóhatósággal.

által feltárt, jobbik esetben csak vélemezett tényállásról. Ekkor a hatóság kényszerpályán lesz, mivel vagy elutasítja, vagy maximum 30 napon belül (hosszabbítással együtt) elvégzi a kért bizonyítást.

A 2008. évben a megállapítások jelentős része várhatóan - az áfa területén - az anyagi jogszabály értelmezési problémáiból fog adódni. Az adóhatóság az ellenőrzési irányelvben méltányos eljárást ígért. A megállapításokat nem szabad egyszerűen elfogadni, még akkor sem, ha nem kerül bírság kiszabásra. Nem lehet kizárni, hogy az ellenőrzés téved. Ha meggyőződésünk ellenére, a megállapítás hatására, rossz gyakorlatot kezdünk el folytatni, évek múltán a joggyakorlat kialakulását követően találhatjuk magunkat kellemetlen helyzetben. A jelenlegi jogértelmezés nem tekinthető véglegesnek, majd csak azt követően kell fenntartás nélkül elfogadni, ha bírósági gyakorlat is egyetért vele. A régi áfa törvénnyel kapcsolatos állásfoglalások jelenős mértékben veszítették „hatályukat” a bírósági ítéletek következtében. A viták elősegítik az egységes jogértelmezés mielőbbi kialakulását. Ha most bírság fenyegetettség nélkül vitathatjuk a hatóság álláspontját, akkor mindenképpen meg kell tennünk, természetesen csak akkor, ha nem értünk vele egyet. Természetesen egyértelmű helyzetekben kerülendő a tényállásnak és jogszabályi ütköztetésének a vitatása, egyértelmű matematikai hibából adódó eltérést ne kifogásoljuk meg, szerencsésebb a méltánylás lehetőségére felhívni a hatóság figyelmét.

Észrevétel

Az adózónak akkor is célszerű észrevételt benyújtani, ha egyetért a megállapítással. Ekkor a méltányos szankció megállapítás érdekében kell összegyűjtenie

érveit. Itt még nem szabad a gazdasági ellehetetlenülésre hivatkozni, mivel ezt csak a jogerőt követően mérlegelhetik az APEH fizetési könnyítést elbíráló szervezeti egységeinél. Azokat a körülményeket kell megemlíteni, amelyek azt bizonyítják, hogy kellő körültekintéssel jártunk el. Például bérkönyvelőt alkalmaztunk, rendszeresen kikértük adótanácsadó véleményét, nem voltunk elég gyakorlottak az üzleti életben, kezdő vállalkozás vagyunk, a hiba folytán effektív kár nem keletkezett a költségvetésben, még nem volt ellenőrzésünk, így nem tudhattuk az APEH fokozott elvárásait, annak indokolása, hogy miért bízunk a partnerünkben. Igazán csak a fantázia szab határt (néha a tények is) hogy milyen okokra hivatkozunk.

Ha a terhelő megállapítással nem értünk egyet, akkor legalább a konzultáció kötelező olyan szakemberrel, akinek jártasága van az ellenőrzési eljárásokban. Célszerű magát a beadványt is megfogalmaztatni vele, illetve költségesebb megoldás, de a teljes ügyet meghatalmazással rá kell bízni. Itt nem az adójogszabályok ismerete a döntő, itt elsősorban a rutinnak, és a tapasztalatnak van szerepe. A futballmérkőzést sem az a csapat nyeri, aki jobban ismeri a szabályokat. A szabályok csak kijelölik a játék kereteit, de nem tanítják a taktikát, és az ismeretük nem helyettesíti a tapasztalatot.

Ha komoly összegű megállapításról van szó, akkor célszerű a beadvány elkészítésével több személyt is megbízni, erre azért van szükség, mert a legritkább esetben képesek az egyes személyek paradigmaváltásra, a több szem többet lát elv meglepően jól érvényesül. Nem az oldalak száma a domináló, hanem az eredeti gondolatoké. Sokszor láttam APEH jogászokat másfél oldalas beadványon heteket gondolkodni, és ennek ellenkezőjét is, mikor mosolyogtak a

húsz oldalas beadványon, hogy nincs benne semmi. A legrövidebb nem üres beadványban csak annyi volt, hogy mi lenne, ha a tisztelt ellenőr elolvashatná az X. §-t (az ügyfél győzött).

Ha nem vagyunk biztosak abban, hogy győztesen vívjuk meg a jogorvoslati utat, akkor minden beadványt az utolsó napon célszerű postára adni, ezzel a jogerő időpontját ki tudjuk tolni akár egy hónappal is. Ha biztosak vagyunk a sikerben, akkor minél előbb célszerű a beadványokat benyújtani, leginkább kiutalás előtti ellenőrzés esetén. Ismételten hangsúlyozom, hogy igazából biztosra sosem mehetünk.

Az észrevétel hangvétele nem lehet indulatos, bár taktikai szempontból néha szükséges a jogos felháborodást belefoglalni, természetesen csak elfogadható keretek között. Az észrevételünk végül is nem más, mint az irányú kérelem, hogy az álláspontunkat vegyék figyelembe, az indulatos kérést, ha mód van rá, senki sem teljesíti.

Fellebbezés

Az első fokú hatóság a legritkább esetben vonja vissza a megállapítását az észrevétel hatására, talán még az esetek fél százalékában sem. Meghozza a határozatát, amelyben rendszerint némileg stilizálva, kiegészítve ismerteti a jegyzőkönyv megállapításait, és reagál az észrevételekre. Nem szabad sokat várni az észrevételtől!

A fellebbezés során annak függvényében kell eljárni, hogy van-e veszteni valója a cégnek vagy sem. Ha elengedték a bíróságot, akkor nem biztos, hogy célszerű fellebbezni, mivel az is gyakran előfordul, hogy a II. fokú hatóság megemeli a bírság összegét. Ha a maximális büntetést szabták ki és tudomásunk szerint nincs a cégnek más terhére róható, akkor minden apró hibát, vagy bizonyítási elégtelenséget meg kell említenünk a fellebbezésben. Ha olyan hiba van, amit a revizor nem vett észre, akkor mérlegelni kell, hogy egy esetleges új eljárásra utasításnál felszínre kerülhet, és még jelentősebb lesz az elmarasztalás.

Figyelembe kell venni az illeték összegét is, néha nem érdemes fellebbezni, sikeresebb és olcsóbb lehet a felügyeleti intézkedés iránti kérelem, persze ekkor bírósági felülvizsgálat már nem jöhet szóba. A bírósági felülvizsgálat az egyetlen jogorvoslat, ahol az APEH-PM jogszabály értelmezése ellen sikeresen harcolhat az adózó. Az említett hatóságok által kiadott tájékoztató anyagokat az I. és II. fokon eljáró szerv általában fenntartás nélkül fogadja el, amely szükségszerű részükről az egységes joggyakorlat megteremtése érdekében.

Az előzőekben leírtak minden adónem ellenőrzés esetében megszívelendők, de tételes eljárásjogi szabályokat nem tartalmaznak.

Vira Sándor